

Конспект лекції 6 – ІЛЮСТРАЦІЯ СВИТОГЛЯДУ

Я хотів би навести ілюстрацію, що пояснила б роль світогляду життя кожної людини. Я подам три короткі ілюстрації. В чомусь це буде повторення. Але я хотів би ще раз наголосити на важливості світогляду, бо ми не завжди усвідомлюємо, або не завжди перевіряємо, оцінюємо своє світобачення, розуміємо, яке воно в нас.

По-перше, світогляд виступає в ролі карти в нашому житті. Наприклад, я хотів би опинитися в Києві, виїжджаючи з Запоріжжя, то природньо, вибираючи дорогу й сідаючи за кермо, я подумки проклав би путь, якою мав би їхати. Бо навігатор не завжди вказує найкращу дорогу. Тобто, фактично, карта показує мені, куди відправитись: на північ, на схід, повз що я переїжджатиму, які населенні пункти проїду, де мені буде варто заправитись, де варто зупинитись відпочити, якщо буду вважати це за потрібне... Карта дає напрям в житті. Таким чином виступає і світогляд. Наприклад, коли б я хотів у своєму житті стати багатцем, чи щасливим, чи освітньою людиною, то найперше саме світогляд дасть мені визначення, що таке щастя, що таке багатство і в чому сутність освіти. Візьмімо, наприклад, **щастя**. Кожне світобачення по-різному описує що таке щастя. Коли для *теїстичного* світогляду бути щасливим означає бути в мирі, в гармонії з Богом. Для *атеїстичного* бути щасливим, це бути ситим, зодягненим, і коли тобі нічого не заважає, нічого не тривожить – ти маєш всі необхідні матеріальні блага. І ось це світобачення малює нам, що таке щастя. До того кожен світогляд прокладає свою дорогу до щастя. Світогляд буквально формує наші вчинки і в інших сферах, в інших питаннях нашого життя. Біблія каже: «Які думки в серці людини – така й вона» І справді, ніщо інше і якнайкраще пасує до цієї ситуації.

Ще одна ілюстрація світогляду. Вона доволі часто лунає. Можливо, ви чули такий вислів: «Він дивиться на життя крізь рожеві окуляри». Може хтось із вас носив окуляри або носить, як я нині. Коли я надіваю окуляри, предмети стають чіткішими, я можу краще читати, кермувати авто... Без окулярів набагато складніше. Пам'ятаю період, коли я соромився носити окуляри. І десь щось ти зачепиш чи не помітиш, десь удаси, що помітив, бо ти цього не бачиш, а здогадуєшся. Світогляд буквально фільтрує якусь інформацію, яку ви хочете помітити. Він як лінза, що зовсім по-іншому показує вам світ. І одну й туж подію люди по-різному десь оцінюють, по-різному до неї ставляться, бо дивляться крізь призму свого світогляду, буквально через оці окуляри, оці скельця.

І третя ілюстрація, можливо, вона буде менш зрозумілою. Ви всі у своєму житті колись збирали пазли – і правильно збирати, це коли починаєш збирати з кутів. І коли ви вибудовуєте рамочку, потім складаєте серединку, але мої діти чинять зовсім по-іншому: вони беруть коробку, на якій є завершений малюнок, це основа пазла, вони беруть будь-який пазлик, розглядають його і кладуть його туди, де він має бути.

Намагаються зібрати отак усі пазли до купи, дивлячись на малюнок основного пазла. І світогляд виступає як підвалина пазла малюнка. Бо кожен шматочок оцінюється з погляду його розташування на оцій великій завершеній картині. Так само і світогляд дає оцінку всім складовим життя. І розташовує їх на полі цінностей, на полі пріоритетів кожну подію. Для когось ошукати буде трагедією, хтось буде журитися, плакати, не спати, і намагатиметься якось вирішити це питання, а для когось це прийнятний метод дії, навпаки, це зброя, яку використовує людина. Це все згідно з вашим певним світоглядом. І тут я хочу пояснити одну невелику ілюстрацію. Я її озвучу, і ви побачите її в схемі. В даному випадку уявіть оці два кола, що практично накладені одне на одного. Це два світогляди, які дуже схожі. Вони однаково відповідають на одні й ті ж питання. Ось та сфера, де два кола перетинаються, то тут у них спільні погляди на багато позицій. Але є невеликі розбіжності. Вони можуть по-різному дивитися і відповідати на якісь другорядні питання.

Два інших кола – вони лише ледве торкаються. І люди в даному випадку можуть бути схожі в другорядних питаннях, але в головних, глобальних питаннях по-різному на них дивляться. І можливо в побутовому плані по другорядних питаннях можуть якось співіснувати, але цим людям буде дуже складно перебувати разом. Я завжди кажу, що дві людини, коли їхні світогляди настільки відрізняються – не зможуть бути близькими друзями. Такі поверхові розмови про щось можливо й будуть до місця, але коли вони почнуть говорити про щось глибинне, вони настільки стоятимуть далеко одне від одного в своїх відповідях, що це будуть безперервні суперечки, або недостатнє розуміння одне одного, або завдавання прикростей одне одному. І ось третя картинка, – до речі, її я взяв у Рональда Неша, з його курсу з апологетики, – ілюструє двох людей чий світогляд абсолютно протилежні, вони не дотикаються. І рідко трапляються такі люди – я поки що таких не зустрів, – світогляд яких був би настільки далекий від мого. Але по суті ці дві людини ніколи б не зрозуміли одне одного. Вони говорили одні й ті ж слова, одні й ті ж терміни, але мали б на увазі абсолютно протилежне. І ось такі, можливо незначні ілюстрації, така ідея ролі світогляду в житті людини.

Далі я хотів би сказати, що є ще одна важлива ілюстрація, котра допоможе нам зрозуміти, чому люди, що оточують нас – різні. Ми, зокрема, хто вихідці з Радянського Союзу, живемо на території такого постсоціалістичного суспільства, і є два поширених світогляди, з якими ми стикаємось щодня. Це стосується і Північної Америки нині, це ж стосується і Західної Європи – і ці два світобачення можна відобразити у вигляді коробки. Уявіть собі одну, повністю запечатану й закриту коробку, а інша, схожа коробка – відчинена. До неї можна щось покласти, з неї можна щось узяти. І ось та перша, закрита коробка, як раз символізує позицію атеїзму, або як вираз атеїзму щодо реальності - це матеріалізм. Ця позиція говорить про те, що існує

тільки матеріальний світ, ось ця коробка. І за межами цієї коробки цілковито нічого немає. Ось, все, що існує – оцей матеріальний всесвіт, і все, що є у цьому всесвіті – у цій коробці. Вона закрита, і ззовні до неї нічого не може потрапити, і звідти нічого не може вийти. І ось ця коробка існувала завжди, можливо вона трохи міняється, але вона існувала завжди. Природньо, в такому світогляді немає місця ні чудам, немає місця Богу, бо все, що існує – лише оця коробка - все еволюціонує за природніми законами, які також всередині цієї коробки. Коробка містить і розвивається на основі цих законів. І ось більшість людей індоктринують такий світогляд, що є матеріалістичним світоглядом. Сьогодні ми можемо сказати, що раніше це була позиція марксизму, нині це позиція гуманізму. Крім матеріального світу не існує нічого.

Інша, відкрита коробка – символізує християнський теїзм. Існує коробка, що символізує світ – це всі природні фізичні закони всередині цієї коробки. Але зауважте, що вона відкрита, бо поза цією коробкою існує ще Бог. Так Бог сотворив цю коробку, і Бог може діяти і поза нею, тобто фізичного матеріального світу, і Бог може діяти і всередині цієї коробки. Тут я хочу зробити зауваження – християнський теїзм абсолютно не заперечує наявність фізичних законів, або не каже про те, що фізичні закони не діють, чи діють якимось по-іншому. Слід пам'ятати, що сучасна наука виникла саме під християнським світоглядом, те, що ми нині зevamo сучасною наукою. І ось цей християнський теїзм каже про те, що поза коробкою існує Бог, Який сотворив коробку і Який може й діяти в ній. Тож можливі і чуда. Можливе втілення Ісуса Христа, можливе непорочне зачаття і народження Ісуса Христа, можливе воскресіння Ісуса Христа. Бо Бог продовжує діяти в цій коробці. І такі чуда, про які ми читаємо, коли сонце спинилося, і коли тінь пішла назад, або коли Христос ходив по воді – можливі, тому що Бог, Який є Автором цієї коробки, Який також є Автором і Творцем цих фізичних законів, знає як регулювати ці закони, впливати на них, на матеріальний світ. Існує два основних світоглядів, з якими ми стикаємось, принаймні на території колишнього Радянського Союзу. І можливо нині на території Західної Європи і на території Північної Америки.

Отже, у кожного є світогляд. Він може бути зовсім інший. Але чий ж світогляд правильний? В нашому курсі християнської апологетики ми будемо обстоювати позицію, що тільки Божий світогляд правильний. По суті кожному християнину треба, перевіряючи своє світобачення, наблизити його максимально до Божого. Як Бог відповідає на ці питання, що Бог каже про Себе? Що Бог каже про реальність? Що Бог каже про правду? Що Бог каже про етику? Що Бог каже про людину? І ось коли наш світогляд буде близький до Божого, тим більше він буде правильний, ми будемо правильно дивитися на світ. Можливо, ви чули вислів: «Дивитися на світ так, як дивиться Бог» І цей вислів як раз і означає, щоб мати саме Божий погляд на світ, Божий світогляд. Але як же нам говорити з людьми, коли ми

стикаємося з людиною, свідчимо їй про Ісуса Христа, а вона каже: «Я не вірю в Бога, і вірю лише в еволюцію» – як нам показати, що його погляд на світ неправильний. Ви можете, звісно, дістати Біблію і прочитати людині: «Безумний говорить у серці своїм: Нема Бога!» І можливо, у такий спосіб спробувати впливати на його серце, на його розум, переконання. Часто-густо людина, яка вирішила в своєму серці не вірити, або яка настановлена в цьому, посміхнеться й скаже: «Так це ж ваша Біблія. Ви зомбовані, ви – фанатики.» Через це, коли ми починаємо говорити з людиною про Бога, про віру в Бога, нам потрібно знайти якісь спільні підвалини, що були б прийнятні для обох. І відштовхнувшись від них, намагатись продемонструвати, що одні погляди правильні, а інші погляди неправильні. Звісно, що в Біблії написано, що Біблія – Слово Боже. Але якщо ви скажете, що так воно і є, бо про це каже Біблія – це буде зачароване коло аргументації, як гуртова запорука або рука руку мие, коли Біблія сама стверджує, що вона Біблія – це не є обґрунтованою аргументацією. Я живу в центрі міста й доволі часто наші будинки обходять представники різних релігійних груп і вірувань. І ось кілька років тому був дзвінок, я відчинив двері, і переді мною стояли два таких офіційно й акуратно одягнених молодих чоловіки. Вони говорили не дуже певно українською мовою, й видно було що вони стараються. Вони запропонували мені книгу. Ця книга є їхньою основою поглядів на світ, основою світогляду, і вони сказали, що ця книга є Слово Боже. І коли я запитав їх, чому вони вважають, що їхня книга є Словом Божим, тоді один з них усміхнувшись, так по-дружньому, так по-теплому сказав: «О, Ви дуже добре запитання задали. Я хочу Вам пояснити, я, звісно, хочу дати Вам підвалини, чому ця книга є Словом Божим.» Він каже: «Прикладіть до грудей цю книгу. І якщо Ви відчуєте тепло, то саме це свідчить про те, що ця книга є Словом Божим.» Я не міг з ними дуже довго розмовляти, бо вони не були налаштовані на слухання. Але я намагався їм пояснити, що це доволі нерозумна аргументація. Я можу взяти будь-яку газету, будь-який журнал, та будь-який предмет прикласти до грудей, і звісно, що він потеплішає. Але це цілковито не аргументація, що цей предмет, чи журнал став одразу ж Словом Божим. Це дитяча аргументація.

Отже, друзі, нам слід дати правильну відповідь, чому ми стверджуємо, що християнський світогляд найправильніший. І далі в нашому курсі ми намагатимемось аргументувати, чому християнське світобачення найправильніше. І чому ми можемо стверджувати, що чуда можливі. Це не суперечить фізичним законам, вони можливі. Тому що християнська віра ґрунтується на чудах, які були історичними подіями. Апостол Павло пише, що якщо ми не вибираємо воскресіння Христа, то тоді вся суть християнської віри руйнується, вона безпідставна. Якщо Христос не воскрес, тоді й віра наша марна, каже апостол Павло. Воскресіння – це найвеличніше чудо, що відбулося. І ближче до другої половини курсу ми з вами зможемо поглянути, чому воскресіння Христа можливе, і чому ця подія – історичний факт. І якщо вас цікавить

більше це питання, можливо просто зараз, і ви не готові дослухати лекцію, я хотів би звернути вашу увагу, щоб ви прочитали кілька книжок автора Лі Стробела «Христос під слідством». Доволі цікава аргументація на захист християнський тверджень про можливість чудес. Але ми з вами в межах цього курсу подивимось три тести на перевірку світобачень на правдивість. Нам потрібно буде перевірити якимось правдивість кожного світогляду, кожне світобачення має тенденцію стверджувати, що воно єдино правильне. Ви, можливо стикалися з представниками релігійних систем, які суперечать одне одному, але кожне з них стверджує, що він володіє правдою. Але ми – християни, ми так кажемо. Бо Христос є дорога, і правда, і життя. Бо тільки Христос є правда. Звісно ж, нам слід тоді й аргументувати як ми можемо це захистити. Під час нашого курсу ми розглянемо три тести, які могли б перевірити світогляди на слушність, обґрунтованість. Ці тести мають бути неупереджені, вони повинні бути не з нашого християнського світогляду, ці тести мають бути загально визнані. Якщо ми хочемо застосувати тест до всіх світоглядів, то представники всіх світобачень мають погодитись із тим, що об'єктивно погоджуються перевірити себе на підставі цього тесту.

Перший тест, який я хочу запропонувати – це **закони логіки**. Я хотів би говорити про внутрішню несуперечність світогляду. Тобто, чи є такі твердження всередині самого світогляду, що суперечать одне одному. Чи порушують твердження світогляду головні закони мислення. Під час нашого курсу ми говоритимемо про закони логіки, бо все, що нелогічне, воно – неможливе. Звісно, що все, що логічне, не означає, що воно існує, але воно може існувати. Але все те, що нелогічне – воно неможливе. І якщо якийсь світобачення має логічну помилку – тобто, воно суперечить самому собі, воно руйнує само себе. Тож такий світогляд не вартий нашої уваги, і воно є помилковим. Воно призведе до трагедії в житті, якщо ви йтимете вслід за ним, світоглядом, який суперечливий в самому собі. Ви можете існувати у цьому світогляді певний час, але врешті решт у своєму житті ви зазнаєте трагедії – ви прийдете до стану, коли ви побачите, що у вашому житті все поламано, все ваше життя поламано. А чому? То тому, що ваш світогляд від початку було зіпсованим і неправильним. Якщо хтось тут скаже, чому ми так підносимо закони логіки, тому що ми мислимо на підставі законів логіки. Ми трохи згодом говоритимемо про це, коли будемо розглядати засадничі закони мислення. І там, можливо, стане ясніше, чому саме так ми стверджуємо. Коли з вас хтось каже, що «я не дотримуюсь законів логіки», я завжди раджу мило усміхнутися і відступити два-три кроки назад, подалі піти від цієї людини, не привертаючи уваги. Бо коли людина заявляє, що вона не користується логікою, ви не знаєте, на що чекати від цієї людини через секунду. В Запоріжжі таких людей відвозять на вулицю Седова, 6 – в нас там є психіатрична лікарня – людей, які не слідує за логікою, чиє мислення нелогічне. Тож, друзі, якщо хтось каже, що закони

логіки не діють на моє світобачення, то людина або не знає, про що каже, або ця людина справді божевільна, і з нею не варто мати нічого спільного.

Другий тест, який ми розглядатимемо, це **відповідність світогляду зовнішній реальності**. Ми трохи більше говоритимемо про інформацію, яку ми отримуємо про зовнішню дійсність. І забігаючи наперед, хочу сказати, що ми покладаємося на органи відчуттів, це єдине вікно, або єдині двері у зовнішній світ, який має наш розум. І тільки отримуючи інформацію через органи відчуттів, ми можемо щось сказати правдиво про довколишню дійсність. Звісно, що органи почуттів можуть обманювати, тому слід перевіряти цю інформацію. Але по-суті, нічого іншого ми не маємо, щоб наш розум міг виглянути у зовнішній світ. І якщо світобачення щось стверджує про зовнішній світ, а наші органи почуттів дають інформацію, що суперечить цьому світогляду, то слід бути дуже обережним, щоб слідувати твердженням цього світогляду. Наприклад, є чимало релігійних культів, – вони не вельми популярні нині, як років 15-20 тому, – які говорили, що хвороба, смерть: це ілюзія. Цього не варто дотримуватись. Сюди можна зарахувати рух «Християнська наука». Але подивіться, де ці всі люди, які говорили, що смерть – це ілюзія. По двадцяти-тридцяти роках деякі з них померли, і їх вже немає. Їх світогляд виявився помилковим. Смерть і хвороба – це не ілюзія! Так само, коли представник якогось релігійного погляду каже про те, що він немає тіла, але водночас він відчиняє двері, щоб вийти з кімнати – це саме той випадок і факт, коли його світобачення суперечить зовнішній дійсності. Я думаю, що ми тут можемо пізнавати довколишню дійсність, мати якісь знання про неї. Можливо, ми не матимемо цілком всіх знань, але часткові знання – не значить неправильні знання. І ось хоча б це часткове знання, що ми можемо мати – не повинно суперечити нашому світогляду. Це другий тест перевірки світобачення на правдивість. Їх значно більше. Але в межах нашого курсу ми спинимося тільки на трьох.

І **третій**, я назвав би його **практикою життя**. Іншими словами, чи могли б ви практично слідувати твердженням вашого світогляду. Погляньте на життя людей, які дотримуються цього світогляду. Чи хотіли б ви повторити життя людини, яка живе згідно з цим світоглядом. Якщо *атеїзм* каже про те, що розумова діяльність – це лише результат якихось біохімічних процесів, що відбуваються у нашому тілі, то що тоді є любов? Якщо ми ведемо мову тільки про матеріальний світ, то любов тоді – це як раз відчуття голоду, або відчуття соціальної сфери, але що тоді, коли батько каже своїй дитині, що «я люблю тебе» – під цим ми розуміємо щось інше. Чимало хто належить цій атеїстичній сфері цього світогляду. Коли ми кажемо про якісь почуття провини, чи відчуття обов'язку – як їх вписати у рамки атеїстичного світогляду.? І по-друге, представника атеїстичного світогляду не хвилюють поняття й терміни в теїзмі. Вони не можуть свідомо, постійно, систематично жити згідно зі своїм світоглядом. Це як раз

і показує, що цей тест практики цей світогляд пройти не може. Він фактично, по-суті, суперечить практичному щоденному життю. І ми десь ось так постараємося стисло оглянути ці пункти, ці тести під час нашого курсу. Я сподіваюсь, що кожен з вас утвердиться в позиції, як колись це було для мене дуже корисним для моєї християнської віри, що християнський теїзм – це єдиний світогляд. Тільки християнський теїзм витримує всі тести перевірки на правдивість. А всі інші світогляди, всі інші позиції – вони посилокві. Бо ми можемо бачити їхню помилку або в одному, або в іншому, в двох, чи трьох тестах. І ми говорили на початку, в нашій таблиці, що представляє чотири головних світогляди. Вона, по-суті, уособлює всі наявні релігії, релігійні погляди. Я б хотів ще раз наголосити на тому, що якщо якась релігія потрапляє у певну групу світогляду – цей світогляд виявляється помилковим – тоді ця релігія є помилковою. Таким чином християнська апологетика допомагає вирватися із зачарованого кола доказів, коли ви намагаєтесь довести, що християнство правдиве лише тому, що так каже Біблія. Ми можемо діяти на полі інших релігій, вийти на якусь нейтральну територію. Сказати: «Дивіться, ось наші з вами спільні позиції, відштовхуючись від них приводять нас до того, що християнство правдиве». Під час нашого курсу ми постараємось з вами аргументувати всі християнські твердження, показати неспроможність усіх інших, нехристиянських поглядів, і показати насправді правдивість християнства.